

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 29. 1. 2018
Čj. MSP-693/2017-OJD-SPZ/2
Počet listů: 3
Přílohy: 6

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. zemř. Š.J., nar. - stížnost pro porušení zákona

Příloha:

1. Soudní spis bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně, sp. zn. 4 Rtv 142/91
2. Stejnopis rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28. 12. 1954, sp. zn. T 65/54
3. Kopie rejstříku T (MI) bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47
4. Kopie usnesení krajského prokurátora býv. Krajské prokuratury v Karlových Varech č.j. A 024712/0
5. Zpráva VÚA Praha ze dne 19. 10. 2017, č. j. MO205497/2017-211100
6. Kopie podnětu ke stížnosti pro porušení zákona JUDr. L. M. ze dne 8. 8. 2017

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného zemř. Š.J.,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16. 1. 1992, č. j. 4 Rtv 142/91-13.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28. 12. 1954, sp. zn. T 65/54, byl Š.J. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb. a odsouzen mimo jiné k trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců nepodmíněně.

Rozsudek nabyl právní moci dnem vyhlášení, tedy dne 28. 12. 1954.

Trestnost činu obviněného byla spatřována v tom, že po nástupu vojenské základní služby dne 20. 11. 1954 odmítl u svého útvaru v Karviné převzít přidělenou zbraň a konat s ní dále vojenskou službu, přičemž se odvolával na to, že mu to nedovoluje jeho náboženské přesvědčení, protože je Svědek Jehovův.

Jmenovaný byl z vykonávaného trestu odnětí svobody předčasně propuštěn dne 11. 5. 1955, a to na základě amnestie prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1955.

Obviněný Š.J. požádal v dané trestní věci podnětem ze dne 24. 9. 1991, postoupeným býv. Vojenskému obvodovému soudu v Brně dne 3. 10. 1991, o rehabilitaci dle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb.

Usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16.1.1992, sp. zn. 4 Rtv 142/91, byl rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.12.1954, sp. zn. T 65/54, dle § 14 odst. 1 písm. f) zák. č. 119/90 Sb. zrušen ve výroku o trestu a podle § 14 odst. 3 téhož zákona byla zrušena všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Toto usnesení bylo stručně odůvodněno tím, že bývalý Nižší vojenský soud v Brně provedl v posuzované věci dokazování v potřebném rozsahu, přičemž nepochybil, když uznal Š.J. vinným v souladu s tehdy platným trestním zákonem.

V rámci přezkumného řízení o soudní rehabilitaci však Vojenský obvodový soud v Brně dospěl k závěru, že při ukládání trestu odnětí svobody obviněnému Š.J. bylo postupováno nepřiměřeně přísně, když byl jmenovanému uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců, jelikož ze spisového materiálu jednoznačně vyplynulo, že obviněný Š. J. do doby spáchání trestného činu žil řádným životem a nebyl soudně trestán. Na základě této úvahy dospěl bývalý Vojenský obvodový soud v Brně k závěru, že byly splněny podmínky pro zrušení rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28. 12. 1954, sp. zn. T 65/54, ve výroku o trestu ve smyslu § 14 odst. 1 písm. f) zák. č. 119/1990 Sb., v úč. znění, neboť uložený trest je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost.

Toto usnesení nabylo právní moci dne 16. 1. 1992, tedy dnem vyhlášení.

Následně usnesením ze dne 27. 2. 1992, sp. zn. 4 Rtv 142/91, rozhodl bývalý Vojenský obvodový soud v Brně o účasti Š.J. na amnestii prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1960, přičemž podle článku V, s odkazem na část II článku III, tohoto rozhodnutí zastavil podle § 223 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. a) tr. řádu trestní stíhání Š.J. pro skutek, v němž byl spatřován trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zák. č. 86/1950 Sb., trestního zákona.

Na základě žádosti jmenovaného ze dne 11. 3. 1992, podané v zákonem stanovené lhůtě, o projednání trestní věci rozhodl bývalý Vojenský obvodový soud v Brně rozsudkem ze dne 31. 3. 1992, sp. zn. 4 Rtv 142/91, tak, že při nezměněném výroku o vině z rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28. 12. 1954, sp. zn. T 65/54, kterým byl obviněný Š.J. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zák. č. 86/1950 Sb., trestního zákona, se z důvodu uvedeného v § 227 tr. řádu obviněnému Š.J. žádný trest neukládá.

Proti citovanému rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 31. 3. 1992 nebyl podán procesními stranami opravný prostředek, ten tak nabyl právní moci dne 14. 4. 1992.

Pravomocným usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16. 1. 1992, sp. zn. 4 Rtv 142/91, byl porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ustanovení § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb. bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách, zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zjistí-li soud v přezkumném řízení, že přezkoumávané rozhodnutí je vadné zejména proto, že skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem, zruší rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je vadné.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti mimo jiné i tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Podle § 2 odst. 3 zák. č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivé rozhodování v trestních věcech.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně se v rámci rehabilitačního řízení těmito ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace byla zúžena pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti byl ponechán v platnosti výrok o vině, i když smyslem zákona o soudní rehabilitaci je a bylo rehabilitovat, a to nejen právně, ale i morálně co nejvíce těch, kteří v období totalitního režimu trpěli a byli pronásledováni.

V dané věci lze konstatovat, že došlo k porušení zákona tím, že rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28. 12. 1954, sp. zn. T 65/54, byl zrušen pouze ve výroku o trestu podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb. a bez nápravy byl ponechán v platnosti výrok o vině, když rehabilitační senát v odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že výrok o vině ze zmiňovaného rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně je správný, jelikož ten provedl dokazování v potřebném rozsahu a správně zjistil skutkový stav. Třebaže lze souhlasit s názorem, že skutkový stav byl spolehlivě zjištěn a bylo možno z něj vycházet, rehabilitační senát se plně spolehl na právní hodnocení provedené v roce 1954 a nezabýval se dostatečně obhajobou obviněného, jíž nehodnotil v kontextu ústavně zaručených osobnostních práv, ač bylo jeho povinností provést ústavně konformní výklad i starších trestněprávních norem a zajistit účel rehabilitačního řízení deklarovaný v § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb.

Ignorance ústavně zaručených práv ve vztahu k ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., jehož účelem bylo zrušení odsuzujících soudních rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti označoval zákon za trestné, vyplývá i z dalšího postupu rehabilitačního senátu bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně, jenž následně vydal rozsudek, kterým při nezměněném výroku o vině Š.J. trest neuložil toliko s poukazem na ustanovení § 227 tr. řádu, podle jehož znění účinného do 31. 12. 1993 platilo, jestliže byly podmínky pro zastavení trestního stíhání v důsledku udělení milosti, amnestie nebo promlčení a v řízení se pokračovalo jen proto, že obžalovaný na projednání věci trval (§ 11 odst. 2 tr. řádu), soud, neshledal-li žádný jiný důvod ke zproštění obžalovaného, vyslovil sice vinu, trest však neuložil.

Účel rehabilitačního řízení nebyl v důsledku vadného postupu bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně naplněn. Tento soud náležitě nezvážil, že obviněný Š.J. svým jednáním toliko uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou (ústavním zákonem č. 150/1948 Sb.). Pokud by tak učinil, shledal by, že skutek uvedený v obžalobě vojenského prokurátora, není a nebyl trestným činem pro absenci jeho imanentního znaku – protiprávnosti. Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry, ani se svobodou náboženskou, když zejména motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující. V tomto směru lze odkázat na nález

Ústavního soudu ze dne 26.3.2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02, podle něhož výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděný soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na dnes platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku České republiky. Jen takto omezeně, hodnotově diskontinuálně, lze chápat kontinuitu se „starým právem“, jehož aplikace (zákonost) je předmětem soudobého řízení o stížnosti pro porušení zákona. Svoboda svědomí se projevuje v rozhodnutích jednotlivce učiněných v určitých konkrétních situacích, tedy „tady a teď“, pociťovaných jako hluboce prožitá povinnost. Strukturálním znakem svědomí je kromě souvztažnosti k normě a zároveň k situaci i osobní prožitek bezpodmínečné povinnosti. Svoboda svědomí přitom patří k tzv. základním právům absolutním, tj. takovým, která nelze omezit obyčejným zákonem. Tento charakter práva na svobodu svědomí nemůže změnit ani skutečnost, že tzv. Ústava 9. května (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) sice v § 15 svobodu svědomí deklarovala, avšak zároveň ji negovala tím, že stanovila, že svoboda svědomí nemůže být důvodem k odepření splnění občanské povinnosti, kterou stanovil obyčejný zákon. Odepřela tedy svobodě svědomí charakter tzv. absolutního práva, když toto nové omezení svobody svědomí přerušilo kontinuitu chápání svobody svědomí jakožto absolutního práva tak, jak ji chránila již Ústavní listina ČSR z roku 1920.

Na základě výše uvedených skutečností **n a v r h u j i**, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16. 1. 1992, č. j. 4 Rtv 142/91-13, byl v neprospěch obviněného Š.J. porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/50 Sb.;
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16. 1. 1992, č. j. 4 Rtv 142/91-13, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zejména též rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 31. 3. 1992, sp. zn. 4 Rtv 142/91, a
- 3) dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [6 Tz 4/2018](#)